

กฎหมายต้นแบบเพื่อการจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ

Model Law on the Pollution Management in Pollution Control Areas

สุพัตรา บุญวงศ์ประสพ (Supattra Bunvongprasop)

นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Student, The Degree of Master of Laws, School of Law, Sripatum University at Chonburi

E-mail : supattra.bunv@gmail.com

Received: 26 July 2024

Revised: 23 December 2024

Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษโดยศึกษาเปรียบเทียบกับการใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษและเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีลักษณะการใช้เครื่องมือทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมนั้นกำหนดให้มีมาตรการตามกฎหมายที่ออกโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีเป้าหมายเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการควบคุมและใช้พื้นที่ และยังมีมาตรการทางแพ่งและทางอาญาลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนั้นยังมีโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 99, 100 อีกด้วย แต่เมื่อพิจารณาการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษเป็นไปตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษซึ่งจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับการจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความเห็นชอบ เห็นว่ามาตรการตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้นมีเป้าหมายและมุ่งเน้นเพื่อจัดการด้านงบประมาณในการเสนอเพื่อก่อสร้างโครงการถ้าเห็นว่ามีคามจำเป็นโดยพิจารณาจากแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นหลัก เช่น ถ้าสำรวจแหล่งกำเนิดมลพิษแล้วพบว่าเกิดจากการใช้น้ำของชุมชน โรงแรม หรืออพาร์ทเมนต์ที่รวมกันอยู่จำนวนมากก็จะก่อให้เกิดปัญหามลพิษน้ำเสียจึงมีความจำเป็นต้องสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียรวมดังกรณีบ่อบำบัดน้ำเสียรวมเมืองพัทยา เป็นต้น ดังนั้นจึงเห็นว่าแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาข้อเสนอแนะว่า เห็นควรให้ยกร่างกฎหมายจากแผนปฏิบัติการให้เป็นกฎหมายในลักษณะกฎกระทรวงเช่นเดียวกับเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงก็จะได้รับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 99 และมาตรา 100 โดยมีสาระสำคัญของกฎหมายอย่างน้อยต้องบัญญัติในเรื่องหลักเกณฑ์การประกาศ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน การใช้และการควบคุมการใช้พื้นที่ หลักเกณฑ์การยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ และบทกำหนดโทษกรณีผู้ฝ่าฝืน ก็จะทำให้การแก้ไขปัญหามลพิษเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการ, สิ่งแวดล้อม, เขตควบคุมมลพิษ

Abstract

This thesis aimed to study the legal measures for pollution management in pollution control zones by comparing them with the measures used for environmental management in environmental protection zones.

The study found that environmental management in pollution control zones and environmental protection zones employed different legal tools. Environmental management in environmental protection zones was regulated by ministerial regulations issued by the Ministry of Natural Resources and Environment. These regulations aim to define the rights and duties of the public in controlling and using the area and include civil and criminal penalties for non-compliance. Additionally, there were penalties under the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), Sections 99 and 100. However, environmental management in pollution control zones was based on an action plan to reduce and eliminate pollution in these areas, developed by local authorities in cooperation with the provincial governor and submitted for approval to the National Environment Board. The measures in the action plan for pollution control zones focused primarily on budget management for proposing necessary construction projects based on pollution sources. For instance, if the pollution source survey revealed that wastewater pollution was caused by the high water usage of communities, hotels, or apartments, it became necessary to construct a centralized wastewater treatment facility, such as the Pattaya City Central Wastewater Treatment Plant. Therefore, it could be concluded that the action plan to reduce and eliminate pollution in pollution control zones cannot effectively solve the pollution problems in these zones.

Based on the study, it is recommended to draft a law from the action plan in the form of a ministerial regulation similar to the environmental protection zones. When individuals violate the ministerial regulation, they would be subject to penalties under Sections 99 and 100 of the Enhancement

and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992). The key provisions of the law should include at least the criteria for declaration, the rights and duties of the public, the use and control of land use, the criteria for revoking the pollution control zone, and penalties for violations. This would make pollution problem-solving more concrete and effective.

Keywords: Management, Environment, Pollution Control Zone

บทนำ

ในปัจจุบันการเติบโตทางเศรษฐกิจ ภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา ผู้ประกอบการเลือกที่จะลงทุนค่อนข้างมาก ทำให้การขยายฐานการผลิตโดยมุ่งเน้นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเมืองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 รอบไตรมาสที่ 1 กระทรวงการคลัง ได้คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจประเทศไทยในปีนี้มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเร่งขึ้นที่ร้อยละ 4.0 ต่อปี จากการฟื้นตัวของการใช้จ่ายในประเทศและการท่องเที่ยวที่กลับมาขยายตัวอีกครั้ง หลังจากที่ประเทศไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ตลอดปี พ.ศ. 2563 - 2564 ที่ผ่านมา แต่ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 มีแนวโน้มลดลงและดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การลงทุนเชิงอุตสาหกรรมเจริญเติบโตและมีการขยายฐานเศรษฐกิจในประเทศอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ หากมองในด้านเศรษฐกิจของประเทศ ถือได้ว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเมืองภาคอุตสาหกรรม ย่อมส่งผลดีต่อประเทศด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ในขณะเดียวกัน การขยายตัวของสังคมเมือง โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นเชิงอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวโน้มทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ดังนั้น หากการขยายตัวทางเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมภายในประเทศ ไม่ได้รับการควบคุม ดูแล หรือไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานควบคุมด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นบรรทัดฐานและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้น อาจทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนไม่อาจฟื้นตัวได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีเป้าหมายเพื่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ภายหลังจากใช้บังคับมาเป็นเวลานานกว่า 30 ปี ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยก็ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหาให้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพปัญหาในการบังคับใช้ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น กรณีการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ พบว่า มาตรฐานควบคุมมลพิษถูกกำหนดโดยหลายหน่วยงานทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและขาดการประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดให้มาตรฐานมลพิษในแต่ละเรื่องมีมาตรฐานเดียวกัน หรือกรณีอำนาจของเจ้า

พนักงานควบคุมมลพิษ เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจโดยตรงในการลงโทษแหล่งกำเนิดมลพิษที่ฝ่าฝืนกฎหมาย มีเพียงหน้าที่ในการประสานให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่นดำเนินการ อีกทั้ง ยังมิได้กำหนดบทลงโทษตามกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และไม่มีบทบัญญัติ ในการกำหนดมาตรการ หรืออำนาจหน้าที่ในการพิจารณายกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ทำให้ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมใน เขตควบคุมมลพิษ จึงไม่ประสบความสำเร็จมากนัก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาและ กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเขตควบคุมมลพิษ กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมมลพิษ รวมถึง ศึกษาปัญหาและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาพบประเด็นปัญหาในการ วิจัย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
 2. ปัญหาการกำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 59
 3. ปัญหาการยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ
- ประเด็นปัญหาที่กล่าวมานี้ ผู้ศึกษาเห็นว่ายังมีอุปสรรคทางกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษา ถึงความ เหมาะสมและแนวทางการใช้มาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการใช้กฎหมาย ต่างประเทศ ในทางเปรียบเทียบเกี่ยวกับมาตรการในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทาง สิ่งแวดล้อม และเสนอแนะการนำกฎหมายต่างประเทศ ที่ทำการศึกษาในการกำหนดมาตรการบังคับในเขต ควบคุมมลพิษ มาปรับใช้กับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการมลพิษในเขต ควบคุม มลพิษ
3. เพื่อศึกษากฎหมายไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ
4. เพื่อวิเคราะห์การจัดการมลพิษในเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษ
5. เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุป และข้อเสนอแนะ กฎหมายต้นแบบเพื่อการจัดการมลพิษในเขตควบคุม มลพิษ

สมมติฐานของการศึกษา

การที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หมวด 4 การควบคุมมลพิษ ส่วนที่ 3 ว่าด้วย เขตควบคุมมลพิษ กำหนดให้การจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 ในการแก้ไขปัญหามลพิษให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ซึ่งการกำหนดไว้เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาไม่สามารถแก้ไขมลพิษได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษเป็นเอกสารประกอบการของงบประมาณร่วมกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัด จึงไม่มีสถานะเป็นกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับประชาชนให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ดังนั้น ถ้าได้มีการร่างกฎหมายจากแผนปฏิบัติการให้เป็นกฎหมายในลักษณะเป็นกฎกระทรวงเช่นเดียวกับเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแล้ว เมื่อมีผู้ฝ่าฝืนกฎกระทรวงก็จะได้รับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 100 ก็จะทำให้การแก้ไขปัญหามลพิษเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้เก็บการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเขตควบคุมมลพิษ และเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม บทความทางกฎหมาย วิจัยและวิทยานิพนธ์ทางกฎหมาย และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลจากระบบสารสนเทศ โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาข้อสรุป และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไป

บททวนวรรณกรรม

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 59 ในกรณีที่น่าปรากฏว่าท้องที่ใด มีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุมลด และขจัดมลพิษได้ และเมื่อมีการประกาศเขตควบคุมมลพิษในราชกิจจานุเบกษาแล้วนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามมาตรา 37 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 59 จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้น เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประกาศท้องที่ที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเขตควบคุมมลพิษ และหากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมประกาศให้ท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมมลพิษท้องที่นั้น จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ เห็นได้ว่า การกำหนดแผนปฏิบัติการดังกล่าว มิได้มีผลบังคับใช้โดยทั่วกัน ทำให้ไม่มีแนวทางที่เป็นบรรทัดฐานที่ใช้บังคับทุกจังหวัด ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาด้านมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้น ไม่เกิดประสิทธิภาพและเกิดความล่าช้าในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมุ่งเน้นเพียงเขตการปกครองมากกว่าลักษณะทางกายภาพ ทำให้ขาดการประสานของจังหวัดที่มีระบบนิเวศน์คาบเกี่ยวเพื่อจัดการร่วมกัน หรือกรณีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนจึงเห็นควร กำหนดมาตราในการจัดการปัญหามลพิษ เพื่อให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายและคำจำกัดความตามกฎหมายประเทศไทย

มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ระบุว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ทุก ๆ สิ่งทุก ๆ อย่างไม่ว่าจะมีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ ซึ่งเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์และได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น

มลพิษทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาวะที่สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ถูกปะปนหรือปนเปื้อนด้วยสิ่งสกปรก สิ่งแปลกปลอม หรือสารมลพิษ ทำให้มีลักษณะหรือสมบัติแตกต่างไปจากเดิมหรือจากธรรมชาติ โดยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง ยังผลให้ใช้ประโยชน์ได้น้อยหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย และมีผลเสียต่อสุขภาพมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และมลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (อุ่แก้ว ประกอบ ไวทยกิจ บีเวอร์, 2543)

ความหมายและคำจำกัดความตามกฎหมายต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา โดย Merriam-Webster สำนักพิมพ์พจนานุกรมที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา (Correa, 2021) ได้นิยามความหมายของคำว่า มลพิษ (Pollution) ระบุว่า “the action of making an environment unsuitable or unsafe for use by introducing man-made waste” ซึ่งหมายความว่า “การกระทำใดๆที่เกิดจากของเสียที่มนุษย์สร้างขึ้น อันส่งผลให้สิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมหรือไม่ปลอดภัยสำหรับการใช้งาน”

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาข้างต้น เห็นควรสรุปในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในการกำหนดให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในกรณีที่ปรากฏว่าท้องที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะ

ร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ท้องถิ่นเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ และเมื่อมีการประกาศเขตควบคุมมลพิษในราชกิจจานุเบกษาแล้วนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดตามมาตรา 37 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามมาตรา 59 จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษนั้น เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

การประกาศให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เป็นเขตควบคุมมลพิษ พื้นที่นั้นจะต้องมีปัญหามลพิษที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพประชาชนหรือก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง ปัจจุบันมีการประกาศเขตควบคุมมลพิษ จำนวน 13 เขตมลพิษ เขตพื้นที่แรกที่ถูกประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ คือ เขตควบคุมมลพิษเมืองพัทยา และเขตพื้นที่สุดท้าย คือ เขตควบคุมมลพิษตำบลมาบตาพุด ตำบล ห้วยโป่ง ตำบลเนินพระ ตำบลทับมา อำเภอเมือง ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา และตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ซึ่งเห็นได้ว่า ในการประกาศเขตควบคุมมลพิษนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งในการประกาศให้พื้นที่ใดเป็นเขตควบคุมมลพิษ จะต้องศึกษาและเก็บข้อมูลมลพิษทุกด้าน เพื่อประกอบการศึกษาและนำไปวิเคราะห์หาแนวทางในการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งจะเป็นมาตรการในการนำไปปฏิบัติต่อไป และแต่ละพื้นที่มีปัจจัยและสาเหตุที่แตกต่างกัน ทำให้การแก้ไขปัญหาด้านมลพิษในแต่ละพื้นที่มีมาตรการการบังคับใช้และแนวทางการปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้จะต้องกำหนดให้มีแผนปฏิบัติการลดและขจัดมลพิษที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแต่ผลการศึกษาปัญหามลพิษของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ การประกาศเขตควบคุมมลพิษ ยังมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในด้านการลงทุนอีกด้วย ซึ่งเมื่อประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษแล้ว จะต้องปฏิบัติตามแผนลดและขจัดมลพิษ เพราะถือว่าเป็นเหมือนทิศทางในการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา แต่เมื่อพิจารณาถึงแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ที่เป็นเอกสารหรือรายงานเพื่อประกอบการของงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสภาพบังคับทางกฎหมายที่จะไปบังคับให้ประชาชนต้องปฏิบัติตาม ถ้าประชาชนไม่ปฏิบัติตามก็จะนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อประชาชนไม่ได้ กรณีนี้จึงถือว่าเป็นปัญหาทางกฎหมายที่ต้องมีการเปรียบเทียบสภาพบังคับทางกฎหมายร่วมกับเขตควบคุมมลพิษควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนากฎหมายควบคุมมลพิษต่อไป

เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เมื่อเขตพื้นที่ใดถูกประกาศเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อป้องกันพื้นที่ที่มี

ลักษณะตามธรรมชาติหรือมีคุณค่าทางธรรมชาติศิลปกรรม ถูกทำลายหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อแก้ไขมิให้ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมรุนแรงเข้าขั้นวิกฤตให้กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในกำหนดระยะเวลา และเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ และคุ้มครองประโยชน์มากที่สุด ซึ่งเขตพื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด มาตรการในการบังคับเพื่อควบคุม ไม่ให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตควบคุมมลพิษ และเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรการในการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ มิได้มีการกำหนดมาตรการไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่มีการกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ซึ่งถือเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อไม่มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษอย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความ และการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ทำให้ปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ที่มีมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อย่างชัดเจน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และ

เมื่อศึกษาการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 8 (4) กำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ กรรมวิธีการผลิตและการจัดให้มีอุปกรณ์หรือ เครื่องมืออื่นใด เพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน และมาตรา 8 (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน

เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ กรรมวิธีการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ เพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตราย ความเสียหาย ความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียง และเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน อย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติอากาศสะอาด มาตรา 107 กำหนดให้ภายในมลรัฐมีหน้าที่ต้องกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่มลรัฐ ท้องถิ่นในการวางแผนบริหารจัดการปัญหาฝุ่นละอองในพื้นที่ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการกำหนดเป็นเขตควบคุมคุณภาพอากาศ (air quality control regions) ซึ่งการให้อำนาจแก่มลรัฐ ท้องถิ่นในการจัดการและประกาศกำหนดเขตพื้นที่นั้น ย่อมเป็นการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น

เพื่อให้มลรัฐท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง ยังส่งผลให้การวางแผน การจัดการปัญหามลพิษเป็นไปได้อย่างคล่องตัว มีความรวดเร็วในการดำเนินงานและเกิดประสิทธิภาพ สูงสุดเนื่องจากมลรัฐท้องถิ่นนั้น ย่อมมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และมีข้อมูลที่ครบถ้วนในการนำมา วิเคราะห์และการประกาศเขตควบคุมคุณภาพอากาศภายในมลรัฐ (วริศรา กิติภูวคณ , 2565 , หน้า 31)

เห็นได้ว่า จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ได้กำหนด มาตรการในการมลพิษทางอากาศ และมลพิษจากแหล่งน้ำ และมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรม โดยได้กำหนด ถึงมาตรการการแก้ไขปัญหามลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ หรือมีการกำหนดค่ามาตรฐานในการปล่อย มลพิษสู่ชั้นบรรยากาศและแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อควบคุมมลพิษด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านมลพิษ ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าวน้อยที่สุด ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดค่า มาตรฐาน หรือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ นั้น ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อให้มีผลบังคับใช้โดย ทั่วกันในประเทศนั้น ๆ อีกทั้ง ยังได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเพื่อควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีรูปธรรม และทำให้การแก้ไข ปัญหามลพิษในพื้นที่ดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากการควบคุมปัญหามลพิษในเขตควบคุม มลพิษ มีการกำหนดมาตรการควบคุมและแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษไว้อย่างชัดเจน รวมทั้ง กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น ก็จะทำให้ ปัญหาสังแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษได้รับการแก้ไข และคุ้มครองในมาตรการเดียวกัน ส่งผลให้ปัญหา สังแวดล้อม ในเขตควบคุมมลพิษ สามารถจัดการและแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คดีหมายเลขแดงที่ 32/2552 ศาลปกครองระยอง มีคำพิพากษาให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุม มลพิษตามคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีนั้น ทำให้เห็นได้ว่าศาลปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาสังแวดล้อมที่ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ มากกว่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เพราะหากเขตพื้นที่ใดถูกประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษแล้วนั้น ย่อมส่งผลกระทบถึงการลงทุนด้าน อุตสาหกรรมที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือต่อประชาชน ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

เพื่อเป็นการอุดช่องว่างและเพื่อเป็นการควบคุม แก้ไขปัญหามลพิษ มีประสิทธิภาพและสามารถ แก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาเห็นว่าควรนำมาตรการในการควบคุมปัญหาสังแวดล้อมตาม กฎหมายเฉพาะ หรือตามมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และมาตรการทาง กฎหมายต่างประเทศ มาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้สามารถนำมาตรการในการควบคุมปัญหามลพิษ มาใช้บังคับ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ ทางกฎหมาย

2. ปัญหาการกำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 59 การประกาศเขตควบคุมมลพิษในแต่ละพื้นที่เกิดจากการที่พื้นที่นั้น พบปัญหา

มลพิษด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านคุณภาพอากาศ เสี่ยง น้ำเสีย และขยะมูลฝอย เป็นต้น รวมถึงปัญหาด้านฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ซึ่งอาจก่อให้เกิดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น เขตควบคุมมลพิษตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี ที่เป็นพื้นที่ทำหินเหมืองแร่ เพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง คอนกรีต หรืออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ จึงทำให้ค่าฝุ่นละออง ในเขตพื้นที่สูงกว่าค่ามาตรฐานของความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ จะเห็นได้ว่า การทำหินเหมืองแร่ดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาด้านฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว หรือเขตควบคุมมลพิษเมืองพญา ซึ่งพื้นที่เมืองพญาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นที่หอพัก โรงแรม อาคารชุด จำนวนมาก และผลจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองด้านการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ทำให้เมืองพญาเป็นพื้นที่ที่มีความต้องการใช้น้ำ และเกิดปัญหาด้านน้ำเสียจำนวนมากเช่นกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในการใช้น้ำอุปโภคบริโภคมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะปัญหาน้ำเสียจากการใช้ที่ดินที่อยู่อาศัยและย่านการค้า และบริการหนาแน่นโดยไม่มีการบำบัดน้ำเสีย และปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้แหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรมและต่อเนื่องถึงคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งเสื่อมโทรม

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในกรณีเขตควบคุมมลพิษไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ โดยเฉพาะสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมมลพิษ ทำให้มีผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ และไม่ตระหนักถึงปัญหามลพิษที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อไม่มีการกำหนดโทษทางอาญากำหนดไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนด หรือผู้ที่กระทำการอื่นใดในลักษณะที่ก่อให้เกิดมลพิษดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อการบังคับใช้ที่อาศัยมาตรการตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายที่จะสามารถนำไปปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชนได้และไม่อาจกำหนดบทลงโทษในทางอาญาไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และไม่มีมาตรการเชิงบังคับที่จะทำให้การแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษมีประสิทธิภาพได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในกรณีเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือผู้ที่ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น โดยได้กำหนดโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 99 และมาตรา 100

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเขตควบคุมมลพิษ และเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 แล้วนั้น เห็นได้ว่า มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หากมีผู้กระทำความผิด หรือฝ่าฝืนข้อกำหนดในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม บุคคลนั้นจะต้องรับโทษทางอาญาตามมาตรา 99 และมาตรา 100 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งแตกต่างกับเขตควบคุมมลพิษ เมื่อมีผู้กระทำความผิด หรือฝ่าฝืนข้อกำหนดในเขตควบคุมมลพิษ มิได้มีการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดในเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งเขตควบคุมมลพิษ ควรได้รับการ

ควบคุมดูแล เพื่อควบคุม และลดปัญหาด้านมลพิษในพื้นที่บริเวณที่ได้รับการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษอย่างเคร่งครัด และควรมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำการอันก่อให้เกิดมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษเช่นเดียวกับเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อไม่มีการกำหนดโทษทางอาญากำหนดไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนด หรือผู้ที่กระทำการอื่นใดในลักษณะที่ก่อให้เกิดมลพิษดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อการบังคับใช้ที่อาศัยมาตรการตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายที่จะสามารถนำไปปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชนได้และไม่อาจกำหนดบทลงโทษในทางอาญาไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

เหตุเดือดร้อนรำคาญ ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 มาตรา 74 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 28 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา 28/1 วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวาง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 23 มาตรา 27 วรรคสอง หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ต้องประสบกับเหตุนั้น ดังเหตุที่ปรากฏในมาตรา 25 (1) (2) (3) (4) และ(5) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 โดยเหตุเดือดร้อนรำคาญดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษจากแหล่งน้ำ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมดูแลกิจการสาธารณสุขและการอนามัยสิ่งแวดล้อม เมื่อปรากฏว่ามีผู้กระทำความผิดหรือก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 25 แล้วนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ระงับเหตุรำคาญ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560

กฎหมายราชอาณาจักรนอการา บรูไนดารุสซาลาม ประมวลกฎหมายอาญาและที่แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998 (พ .ศ. 2541) (Penal Code Amendment) Order 1998 (W.ศ. 2541) section 277 A กำหนดให้มีความผิดเกี่ยวกับการเผาในที่โล่ง (open burning) ซึ่งมีโทษปรับสูงถึง 100,000 ดอลลาร์บรูไนหากการกระทำความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดมลพิษต่อบรรยากาศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของมนุษย์ โทษปรับไม่จำกัดจำนวนและหรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี เห็นได้ว่า มีการกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดอันก่อให้เกิดมลพิษต่อบรรยากาศหรือเป็นอันตรายต่อชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ปัญหาด้านมลพิษเหล่านี้เกิดขึ้น และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (ธงเทพ สรรชนสมบัติ, 2559, หน้า 115)

กรณี que ผู้ศึกษา ยกกฎหมายเกี่ยวกับห้ามเผาสุกษยานัน เนื่องจากปัญหาฝุ่นละออง เป็นหนึ่งในสาเหตุการเกิดปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง เช่น เขตควบคุมมลพิษตำบลหน้าพระลาน จังหวัด

สระบุรี ที่เป็นพื้นที่ทำหินเหมืองแร่ ทำให้ค่าฝุ่นละอองในเขตพื้นที่สูงกว่าค่ามาตรฐานของความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาด้านฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ดังนั้น หากพื้นที่ใดที่ถูกประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในการเผา หรือปล่อยสารอันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ หรือการกระทำอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศนั้น ถือเป็นการควบคุม แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอีกทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า ปัญหาด้านมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพอากาศ เสียง น้ำเสีย และขยะมูลฝอย ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต้องได้รับการควบคุม ดูแล และแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยหากวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วเห็นว่า การกำหนดบทลงโทษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดบทลงโทษทางอาญา สำหรับผู้ที่กระทำความผิดในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเท่านั้น มิได้มีการกล่าวถึงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในเขตควบคุมมลพิษ ส่งผลให้เมื่อผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษ หรือผู้ที่บุกรุก ทำลาย ทรัพยากรในเขตควบคุมมลพิษ ไม่ได้รับโทษทางอาญา แต่ได้รับโทษทางแพ่งเท่านั้น ทั้งนี้ หากมีการกำหนดบทลงโทษทางอาญา สำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด และมาตรฐานในเขตควบคุมมลพิษ ย่อมส่งผลให้ปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษลดลง และได้รับการยกเลิกเป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามลำดับ

เพื่อให้การจัดการเขตควบคุมมลพิษมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหามลพิษได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรนำมาตรการตามกฎหมายเฉพาะและรูปแบบการกำหนดบทลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย เพราะกรณีที่กฎหมายเฉพาะมาบังคับกับการแก้ไขปัญหามลพิษ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสามารถนำมาบังคับใช้ได้อยู่แล้ว แต่ก่อให้เกิดปัญหาการตีความและปัญหาการบังคับใช้ ซึ่งถ้านำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็จะทำให้กฎหมายเป็นเอกภาพลดปัญหาการตีความและปัญหาการบังคับใช้ของกฎหมายได้เป็นอย่างดี โดยแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้มีการกำหนดโทษไปในทิศทางเดียวกัน

3. ปัญหาการยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ การประกาศให้เขตพื้นที่ใดเป็นเขตควบคุมมลพิษนั้น เป็นอำนาจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 59 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศเขตควบคุมมลพิษไปแล้วจำนวน 18 พื้นที่ ซึ่งเขตควบคุมมลพิษเมืองพัทธยา เฉพาะตำบลนาเกลือ ที่เป็นพื้นที่แรกที่ประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2535 และพื้นที่ล่าสุด ที่ได้รับการประกาศให้เขตควบคุมมลพิษ ได้แก่ ตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง ตำบลเนินพระ ตำบลทับมา อำเภอเมือง ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนาและตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ตามประกาศ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 32 ลงวันที่ 30 เมษายน 2552 ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจในการประกาศให้พื้นที่ที่มีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษ แต่เมื่อวิเคราะห์ เขตพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตควบคุม จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการลดและขจัดมลพิษ เพื่อควบคุม แก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ ซึ่งเห็นได้ว่าเขตควบคุมมลพิษดังกล่าว เมื่อเขตควบคุมมลพิษได้รับการควบคุม ดูแลแล้ว ปัญหาด้านมลพิษในพื้นที่ย่อมลดลงตามแนวทางที่กำหนดไว้ และอาจได้รับการยกเลิกเป็นเขตควบคุมมลพิษตามลำดับ แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ หรือกำหนดอำนาจหน่วยงาน หรือองค์กรใดในการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ส่งผลให้พื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังไม่มีพื้นที่ใดได้รับการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งการที่ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษนั้น อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การลงทุนด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ และอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นในแผนการควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษที่จัดทำขึ้น และอาจเป็นข้อสังเกตว่า หากพื้นที่ใดที่ถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ สามารถควบคุมคุณภาพมาตรฐานของมลพิษตามที่กำหนดได้แล้วนั้น จะได้รับการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษได้หรือไม่

เมื่อเปรียบเทียบกับเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้บังคับประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎกระทรวง โดยมีระยะเวลาใช้บังคับห้าปีนับแต่วันถัดจากวันประกาศฯ ตัวอย่างเช่น ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่เมืองโบราณศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2558 โดยประกาศฯ ดังกล่าว ได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้ ยังได้มีการกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้ไว้ในประกาศฉบับดังกล่าวด้วย ซึ่งจากประกาศฉบับนี้ ได้มีการกำหนดระยะเวลาบังคับใช้ไว้ ณ ข้อ 10 ว่า “ประกาศนี้ให้ใช้บังคับมีกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” เห็นได้ว่า ประกาศกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่เมืองโบราณศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี นั้น เริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 16 กันยายน 2558 ซึ่งเมื่อครบกำหนดระยะเวลาห้าปี ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ส่งผลให้พื้นที่เมืองโบราณศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ได้สิ้นสุดการบังคับใช้ประกาศดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563 จึงถูกยกเลิกเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามผลของกฎหมาย

จากการศึกษารายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการ “ประเมินผลเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษตามแผนการปฏิรูปประเทศ” ซึ่งตามรายงานได้มีการศึกษาพื้นที่ที่น่าร่องที่มีความพร้อมในการเข้าสู่กระบวนการ

ยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เขตควบคุมมลพิษจังหวัดภูเก็ต เขตควบคุมมลพิษหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เขตควบคุมมลพิษอำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ อำเภอบ้านแหลม และอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเขตควบคุมมลพิษตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา และตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ซึ่งเขตควบคุมมลพิษมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้การยกเลิกเขตควบคุมมลพิษจะต้องพิจารณาจากปัญหามลพิษในพื้นที่นั้น ๆ ผู้ศึกษาสรุปเกณฑ์การประเมินหลัก (Core indicators) มาในการใช้เป็นเกณฑ์ในการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2665) ได้ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพอากาศ การพิจารณาในส่วนนี้ มีหลักการเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเกณฑ์คุณภาพอากาศรายดัชนีที่ตรวจวัด ต้องมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไปที่ประกาศโดยกรมควบคุมมลพิษ หรือมาตรฐาน อื่นที่เกี่ยวข้องที่มีการบังคับใช้ในพื้นที่นั้น ๆ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี เพื่อให้เห็นสถานการณ์ของคุณภาพอากาศที่ผ่านมา

2. คุณภาพเสียง ในการประเมินระดับความเข้มเสียงที่มีการกำหนดให้เป็นพื้นที่มลพิษด้านเสียงภายในเขตควบคุม มลพิษนั้น จะต้องมียกระดับเสียงเฉลี่ยในปีปัจจุบันไม่เกินค่ามาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไปโดยอ้างอิงจาก ประกาศโดยกรมควบคุมมลพิษ หรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้องที่ถูกประกาศและมีการบังคับใช้ในพื้นที่นั้น ๆ โดยประเมินจากค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 1 ปี

3. คุณภาพน้ำผิวดิน พิจารณาจากการประเมินเชิงคุณภาพ และการประเมินเชิงปริมาณ โดยในขั้นแรกจะต้อง ประเมินเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์พิจารณาขั้นต้นว่าพื้นที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำไปสู่กระบวนการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษหรือไม่ และในขั้นต่อไป ในการประเมินเชิงคุณภาพในด้านคุณภาพผิวดินในพื้นที่ โดยพิจารณา ระดับมลพิษน้ำที่ปรากฏในแหล่งน้ำสำคัญในพื้นที่ โดยเฉพาะดัชนีที่เกี่ยวข้องกับระดับความเข้มข้นของโลหะหนัก 5 ชนิด คือ แคดเมียม (Cd), ตะกั่ว (Pb), โครเมียมชนิดเฮกซะวาเลนต์ (Cr Hexavalent) ,ปรอททั้งหมด (Total Hg) และสารหนู (As)

4. คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง โดยจะประเมินระดับค่าดัชนีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งโดยการประเมินจะนำค่าหรือผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเล จำนวน 8 ปัจจัยมาใช้คำนวณ ได้แก่ ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม ทั้งหมด (TCB) ฟอสเฟต-ฟอสฟอรัส (PO₄ 3- -P) ไนเตรต-ไนโตรเจน (NO₃ -N) อุณหภูมิ (Temp) สารแขวนลอย (SS) ความเป็นกรด-ด่าง (pH) และแอมโมเนียรวม โดยใช้ข้อมูลเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี เพื่อการประเมินทางด้านการเปลี่ยนแปลงหรือผลจาก กิจกรรมหรือแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ ในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อคาดการณ์ประเด็นปัญหาด้าน มลพิษและแนวโน้มของระดับมลพิษ

5. ชยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ในการประเมินด้านการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตควบคุมมลพิษ ครอบคลุมถึง การนำเสนอผลของการดำเนินการใน 5 ประเด็นหลัก คือ 1) ขยะตกค้างในพื้นที่ชุมชน 2) ขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่กำจัด 3) การปนเปื้อนของเสียอันตราย 4) การปนเปื้อนของมูลฝอยติดเชื้อ และ 5) การลักลอบทิ้งของเสียจากภาคอุตสาหกรรม

นอกจากตามที่มีการนำเสนอหลักการประเมินผล เพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มหลักการประเมินในเรื่องมลพิษจากแหล่งกำเนิด (Emission Standard Effluent Standard) และมาตรฐานมลพิษทั่วไป (Ambient Standard) เปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นว่ามาตรฐานของทั้งสองพื้นที่อย่างไร ประกอบกันเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณายกเลิกเขตควบคุมมลพิษต่อไป

กฎหมายอากาศสะอาด ประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 110 ได้กำหนดให้แต่ละรัฐ จะต้องจัดทำแผนการดำเนินงานในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม (States implementation plans: SIPs) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการป้องกันมลพิษทางอากาศที่อาจเกิดขึ้นภายในรัฐ โดยมีการแบ่งพื้นที่การปรับใช้แผนการดำเนินการของรัฐออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ที่บรรลุเป้าหมาย พื้นที่ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย และพื้นที่ที่ไม่สามารถจำแนกได้ (วรศรา กิติภูวคณ, 2565, หน้า 31) ซึ่งแผนการดำเนินงานของแต่ละมลรัฐนั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐบาลกลางกำหนด โดยในส่วนของกรณีแก้ไขและกำจัดปัญหาฝุ่นละอองนั้น มลรัฐจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายในการจำกัดการปล่อยมลพิษทางอากาศ รวมทั้งมีมาตรการควบคุมอื่น ๆ สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งแบบเคลื่อนที่ได้และเคลื่อนที่ไม่ได้ และต้องมีระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพอากาศโดยรอบแห่งชาติ

ดังนั้น หากมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจในการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดเขตควบคุมมลพิษ ดังเช่นที่ให้อำนาจในการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ก็จะส่งผลดีต่อพื้นที่เขตควบคุมมลพิษที่ปัญหาด้านมลพิษลดลงและสภาพแวดล้อมเข้าสู่ภาวะปกติ ได้ถูกยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองต่อไป ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือแผนปฏิบัติการฯ สำหรับการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ดังเช่นในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้อำนาจในการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุม ภายหลังจากที่เขตพื้นที่ดังกล่าวถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ และเนื่องจากสถานะของเขตควบคุมมลพิษ มีลักษณะเป็นการกำหนดชั่วคราว เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดจัดทำแผนปฏิบัติการ และมาตรการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ดังนั้น เมื่อสถานการณ์ของเขตควบคุมมลพิษที่ประกาศดีขึ้น หรือมีมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ดังกล่าว ก็ไม่มีเหตุผลที่จะการประกาศเขตควบคุมมลพิษต่อไป จึงควรประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่ที่สามารถควบคุมมลพิษได้แล้วตามลำดับต่อไป (กรมควบคุมมลพิษ, 2665)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นั้น จากบทสรุปข้างต้น การประกาศให้พื้นที่ใดเป็นเขตควบคุมมลพิษ แต่ละพื้นที่มาจากปัจจัยและสาเหตุที่แตกต่างกัน ทำให้การแก้ไขปัญหาด้านมลพิษในแต่ละ

พื้นที่มีมาตรการบังคับใช้และแนวทางการปฏิบัติในลักษณะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้จะต้องกำหนดให้มีแผนปฏิบัติการลดและขจัดมลพิษ ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแต่ผลการศึกษาปัญหามลพิษของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ การประกาศเขตควบคุมมลพิษ ยังมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในด้านการลงทุนอีกด้วย ซึ่งมาตรการในการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ มิได้มีการกำหนดมาตรการไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่มีการกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษซึ่งเป็นเอกสารหรือรายงานเพื่อประกอบการของงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสภาพบังคับทางกฎหมายที่จะไปบังคับให้ประชาชนต้องปฏิบัติตาม ถ้าประชาชนไม่ปฏิบัติตามก็จะนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อประชาชนไม่ได้ กรณีนี้จึงถือว่าเป็นปัญหาทางกฎหมายที่ต้องมีการเปรียบเทียบสภาพบังคับทางกฎหมายร่วมกับเขตควบคุมมลพิษควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนากฎหมายควบคุมมลพิษต่อไป เมื่อไม่มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษอย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความ และการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ ทำให้ปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ที่มีมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อย่างชัดเจน จึงทำให้การแก้ไขปัญหามลพิษและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การควบคุม แก้ไขปัญหามลพิษ มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาเห็นว่าควรนำมาตรการในการควบคุมปัญหาสีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายเฉพาะ หรือตามมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้สามารถนำมาตรการในการควบคุมปัญหามลพิษ มาใช้บังคับ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความทางกฎหมาย

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ควบคุมมลพิษ โดยเห็นควรกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ โดยการเพิ่มเติมมาตรา 59/1 ให้บัญญัติว่า “ในการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ควบคุมมลพิษ ให้กำหนดมาตรการไม่น้อยกว่ามาตรการ ดังต่อไปนี้ ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

- (1) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (2) ห้ามกระทำการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น
- (3) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(4) กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่อุตสาหกรรมหรือสถานที่ใด ๆ ที่กระทำในลักษณะใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ

(5) กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีหน้าที่กำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง ในการวางแผนบริหารจัดการปัญหามลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(6) กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อาจแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ใด ๆ ที่กระทำในลักษณะใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษเกินค่ามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ทราบ เพื่อติดตั้งอุปกรณ์หรือระบบติดตามตรวจสอบที่เหมาะสมจุดใด ๆ เพื่อติดตามคุณภาพ หรือปริมาณของสิ่งปล่อยออกหรือสิ่งระบายนั้น

(7) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมาย

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
ไม่มี	มาตรา 59/1 ให้บัญญัติว่า “ในการออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษ ให้กำหนดมาตรการไม่น้อยกว่ามาตรการ ดังต่อไปนี้ ไว้ในกฎกระทรวงด้วย (1) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2) ห้ามกระทำการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น (3) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (4) กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่อุตสาหกรรมหรือสถานที่ใด ๆ ที่กระทำในลักษณะใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ ให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ(5) กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีหน้าที่กำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง ในการวางแผนบริหารจัดการปัญหามลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
	(6) กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อาจแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ใด ๆ ที่กระทำในลักษณะใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษเกินค่ามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ทราบ เพื่อติดตั้งอุปกรณ์หรือระบบติดตามตรวจสอบที่เหมาะสมจุดใด ๆ เพื่อติดตามคุณภาพ หรือปริมาณของสิ่งปล่อยออกหรือสิ่งระบายนั้น (7) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

2. ปัญหาการกำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 59 นั้น จากบทสรุปข้างต้น การประกาศให้พื้นที่ใดเป็นเขตควบคุมมลพิษพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 59 แล้ว ในเขตควบคุมมลพิษมีการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพอากาศและกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ การควบคุมการปล่อยของเสียหรือน้ำเสียลงสู่แหล่งสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม นอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ให้เกินมาตรฐานที่กำหนด อีกทั้งยังกำหนดให้ต้องมีระบบบำบัด น้ำเสียหรือของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดหรือส่งน้ำเสียให้หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชนทำการบำบัด แต่ไม่ปรากฏบทกำหนดโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ โดยเฉพาะสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมมลพิษ ทำให้มีผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรการการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ และไม่ตระหนักถึงปัญหามลพิษที่เพิ่มมากขึ้น

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดบทลงโทษทางอาญา สำหรับผู้ที่กระทำความผิดในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเท่านั้น มิได้มีการกล่าวถึงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในเขตควบคุมมลพิษ ส่งผลให้เมื่อผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ ในเขตควบคุมมลพิษ หรือผู้ที่บุกรุก ทำลาย ทรัพยากรในเขตควบคุมมลพิษ ไม่ได้รับโทษทางอาญา แต่ได้รับโทษทางแพ่งเท่านั้น ทั้งนี้ หากมีการกำหนดบทลงโทษทางอาญา สำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด และมาตรฐานในเขตควบคุมมลพิษ ย่อมส่งผลให้ปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษลดลง และได้รับการยกเลิกเป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามลำดับ เพื่อให้การจัดการเขตควบคุมมลพิษมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรนำมาตรการตามกฎหมายเฉพาะและรูปแบบการกำหนดบทลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย เพราะกรณีกฎหมายเฉพาะมาบังคับกับการแก้ไขปัญหามลพิษซึ่งโดยทั่วไปแล้วสามารถนำมาบังคับใช้ได้อยู่แล้ว แต่ก่อให้เกิดปัญหาการตีความและปัญหาการบังคับใช้

ซึ่งถ้านำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็จะทำให้กฎหมายเป็นเอกภาพลดปัญหา การตีความและปัญหาการบังคับใช้ของกฎหมายได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้มีการกำหนดโทษไปในทิศทางเดียวกัน โดยแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในเขตควบคุมมลพิษ โดยให้เพิ่มมาตรา 100 วรรคสอง โดยมีข้อความว่า

“ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรการคุ้มครอง ควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษที่ออกตามมาตรา 59/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบข้อเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมาย

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
มาตรา 100 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 44 หรือตามประกาศของรัฐมนตรี ตามมาตรา 45 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”	มาตรา 100 บัญญัติว่า วรรคหนึ่ง ...คงเดิม... วรรคสอง เพิ่มเติมว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรการคุ้มครอง ควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษที่ออกตามมาตรา 59/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. ปัญหาการยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ นั้น จากบทสรุปข้างต้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจในการประกาศให้พื้นที่ที่มีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษ แต่เมื่อวิเคราะห์ เมื่อเขตพื้นที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตควบคุม จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการลดและขจัดมลพิษ เพื่อควบคุม แก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ ซึ่งเห็นได้ว่าเขตควบคุมมลพิษดังกล่าวเมื่อเขตควบคุมมลพิษได้รับการควบคุม ดูแลแล้ว ปัญหาด้านมลพิษ ในพื้นที่ย่อมลดลงตามแนวทางที่กำหนดไว้ และอาจได้รับการยกเลิกเป็นเขตควบคุมมลพิษตามลำดับ แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติส่งเสริมและ

รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ หรือกำหนดอำนาจหน่วยงาน หรือองค์กรใดในการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษส่งผลให้พื้นที่ที่ถูกประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ

ผู้ศึกษา จึงมีความเห็นว่า หากพิจารณาจากหลักกฎหมายที่ว่า ผู้มีอำนาจในการออกประกาศก็ย่อมมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกประกาศด้วย ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็น เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเป็นระบบโดยสมบูรณ์ ดังนั้น หากมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจในการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดเขตควบคุมมลพิษ ดังเช่นที่ให้อำนาจในการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ก็จะส่งผลดีต่อพื้นที่เขตควบคุมมลพิษที่ปัญหาด้านมลพิษลดลงและสภาพแวดล้อมเข้าสู่ภาวะปกติ ได้ถูกยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองต่อไป ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือแผนปฏิบัติการฯ สำหรับการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ดังเช่นในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้อำนาจในการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุม ภายหลังจากที่เขตพื้นที่ดังกล่าวถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ

ผู้ศึกษา จึงมีความเห็นว่า เพื่อเป็นการลดช่องว่างและแก้ไขปัญหาคอขวดในเรื่องระยะเวลาในการประกาศเขตควบคุมมลพิษ และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมีมาตรฐานเดียวกันนั้น ควรให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มีอำนาจในการทบทวนประกาศเขตควบคุมมลพิษทุก 5 ปี และมีอำนาจในการยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ เมื่อปรากฏว่าพื้นที่ดังกล่าวมีเหตุแห่งการประกาศเขตควบคุมมลพิษหมดไป และหากในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะยังคงให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษตามสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจในการประกาศเขตควบคุมมลพิษดังกล่าว

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการพิจารณายกเลิกเขตควบคุมมลพิษ โดยเพิ่มมาตรา 53 (13) โดยมีข้อความว่า

มาตรา 53 ให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(13) ตรวจสอบความพร้อมในพื้นที่ เพื่อประเมินสถานการณ์มลพิษ และพิจารณาการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

และควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณายกเลิกเขตควบคุมมลพิษ เพื่อให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไปในทิศทางเดียวกัน โดยเพิ่มมาตรา 59/2 โดยมีข้อความว่า

ในกรณีที่เขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 ประสงค์จะดำเนินการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษในเขตพื้นที่นั้น อาจจัดทำรายงานสรุปผลเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

เพื่อเสนอขอความเห็นชอบ ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก็ได้ โดยมีหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษนั้น
2. วิเคราะห์ และประเมินสถานภาพมลพิษ จากการเก็บข้อมูลคุณภาพอากาศ คุณภาพเสียง คุณภาพน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จากแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษนั้น
3. จัดทำรายละเอียดข้อมูลสถานการณ์มลพิษ และจำแนกพื้นที่ที่บรรลุน้ำหมาย หรือพื้นที่ที่ไม่บรรลุน้ำหมาย ที่ได้จากการเก็บข้อมูลตาม (2)
4. วิเคราะห์ และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ภายหลังการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ นั้น

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบข้อเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมาย

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
มาตรา 53 บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) เสนอแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจาย ของมลพิษหรือภาวะมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (3) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากรและการ ลงทุนของเอกชนเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (4) เสนอแนะการกำหนดอัตราค่าบริการสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	มาตรา 53 บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) ...คงเดิม... (2) ...คงเดิม... (3) ...คงเดิม... (4) ...คงเดิม... (5) ...คงเดิม... (6) ...คงเดิม... (7) ...คงเดิม... (8) ...คงเดิม... (9) ...คงเดิม... (10) ...คงเดิม... (11) ...คงเดิม... (12) ...คงเดิม...

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
(5) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ตามมาตรา 55 (6) ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 68 และมาตรา 69 (7) ให้คำแนะนำในการออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของของเสียอันตราย ตามมาตรา 79 (8) ประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน เพื่อควบคุม ป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษ (9) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง (10) พิจารณาวินิจฉัยการคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตาม พระราชบัญญัตินี้ (11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ (12) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมอบหมาย คณະกรรมาการควบคุมมลพิษอาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและปฏิบัติการ อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษมอบหมายก็ได้”	(13) เพิ่มเติมว่า “ตรวจสอบความพร้อมในพื้นที่ เพื่อประเมินสถานการณ์มลพิษ และพิจารณาการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ” วรรคสอง ...คงเดิม...”
ไม่มี	มาตรา 59/2 ให้บัญญัติว่า “ในกรณีที่เขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 ประสงค์จะดำเนินการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษในเขตพื้นที่นั้น อาจจัดทำรายงานสรุปผลเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก็ได้”

บทบัญญัติเดิม	บทบัญญัติที่เสนอให้แก้ไข
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	
	โดยมีหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษ นั้น (2) วิเคราะห์ และประเมินสถานภาพมลพิษจากการเก็บข้อมูลคุณภาพอากาศ คุณภาพเสียง คุณภาพน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ในเขตควบคุมมลพิษนั้น (3) จัดทำรายละเอียดข้อมูลสถานการณ์มลพิษ และจำแนกพื้นที่ที่บรรลุนำหมายหรือพื้นที่ที่ไม่บรรลุนำหมาย ที่ได้จากการเก็บข้อมูลตาม (2) (4) วิเคราะห์ และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมภายหลังการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ นั้น”

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่จากมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เช่น มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ และความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ รวมถึงการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และหลักเกณฑ์ในการพิจารณายกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ

2. สามารถนำมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดการมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ มาเป็นแนวทางปรับใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ เช่นเดียวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา สำหรับผู้ที่กระทำความผิดในเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ รวมถึงเป็นแนวทางในการควบคุมและ
แก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษของประเทศไทย ในลำดับต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2547) เรื่อง
กำหนดให้ท้องที่เขตตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นเขตควบคุม
มลพิษ กรมควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2535). ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2535) ออกตาม
ความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดให้ท้องที่
เขตเมืองพัทยา เป็นเขตควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2552). ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 32 (พ.ศ. 2552) เรื่อง
กำหนดให้ท้องที่เขตตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง ตำบลเนินพระ และตำบลทับมา อำเภอเมือง
ระยอง จังหวัดระยอง ทั้งตำบล ตำบลมาบตาพุด อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ทั้งตำบล และ
ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ทั้งตำบลรวมทั้งพื้นที่ทะเลภายในแนวเขต เป็นเขต
ควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- ชงเทพ สรรชนสมบัติ. (2559). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำมาตรการทางปกครองมาใช้
เพื่อส่งเสริมให้ลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัศรีปทุม.
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครอง
สิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่เมืองโบราณศรีมโหสถ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ.
2558. (2558, 15 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 219 ง .
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. (2535, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอน 44.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. (2535, 29 มีนาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอน 37.
- วริศรา กิติภูวคณ. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศในประเทศไทย : ศึกษา
แนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขหรือกำจัดฝุ่นละออง ขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอนที่มี
ประสิทธิภาพในต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร มหาวิทยาลัศรีปทุม.

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผล เพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษตามแผนปฏิรูปประเทศ กรมควบคุมมลพิษ. วันที่ค้นข้อมูล 27 สิงหาคม 2567, เข้าถึงได้จาก https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2022/12/pcdnew-2022-12-07_02-31-36_106435.pdf

ศาลปกครองระยอง. (2552). คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 32/2552. วันที่ค้นข้อมูล 27 สิงหาคม 2567, เข้าถึงได้จาก https://admincourt.go.th/admincourt/site/08news_detail.php?ids=13797

อู่แก้ว ประกอบไวทยกิจ บีเวอร์. (2543). มนุษย์-ระบบนิเวศและสภาพนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาอังกฤษ

Correa, C. M. (2021). *Intellectual Property Rights, the WTO and Developing Countries: The TRIPS Agreement and Policy Options*. London, UK: Zed Books.